

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут загальноуніверситетської підготовки  
(ННІ ЗУП)  
кафедра суспільно-гуманітарних наук

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри СГН

к.філол.н. \_\_\_\_\_ О.М. Максимець

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2017 р.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ  
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ФІЛОСОФІЯ»**

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»  
зі спеціальності 208 «Агроінженерія»  
(на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр»)  
механіко-технологічний факультет

2017 – 2018 рік

Методичні вказівки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія» - Мелітополь, ТДАТУ, 2017. - 9 с.

Розробник: к.ф.н. Щербакова Н. В., ст. викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Суспільно-гуманітарні науки»

Протокол від “28” серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри «Суспільно-гуманітарні науки»

к.філол.н. \_\_\_\_\_ О.М.Максимець

Схвалено методичною комісією ННІ ЗУП для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія» ступеня вищої освіти «Магістр»

Протокол від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2017 року № \_\_\_\_

Голова, доц. \_\_\_\_\_ Г.Г.Тараненко

«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2017 року

→ Щербакова Н.В. 2017 рік

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Найменування показників                                                                 | Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти                         | Характеристика навчальної дисципліни |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
|                                                                                         |                                                                           | денна форма навчання                 |
| Кількість кредитів <b>3</b>                                                             | Галузь знань <b>20 “Аграрні науки та продовольство”</b><br>(шифр і назва) | <b>Нормативна</b>                    |
| Модулів – <b>2</b>                                                                      | Спеціальність (професійне спрямування): <b>208 “Агроінженерія”</b>        | Рік підготовки:                      |
| Змістових модулів – <b>2</b>                                                            |                                                                           | <b>1-й</b>                           |
| Загальна кількість годин - 90                                                           |                                                                           | Семестр                              |
|                                                                                         |                                                                           | <b>2-й</b>                           |
| Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 самостійної роботи студента - 1 | Ступінь вищої освіти: « <b>Магістр</b> »                                  | Лекції                               |
|                                                                                         |                                                                           | <b>34 год.</b>                       |
|                                                                                         |                                                                           | Практичні                            |
|                                                                                         |                                                                           | <b>34 год.</b>                       |
|                                                                                         |                                                                           | Лабораторні                          |
|                                                                                         |                                                                           | - год.                               |
|                                                                                         |                                                                           | Самостійна робота                    |
| <b>22 год.</b>                                                                          |                                                                           |                                      |
|                                                                                         |                                                                           | Вид контролю: <b>екзамен</b>         |

# **ЗМІСТ**

**1.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ВИВЧЕННЮ  
КУРСУ “ІСТОРІЯ І ФІЛОСОФІЯ НАУКИ И ТЕХНІКИ ”**

**2.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ОРГАНІЗАЦІЇ  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

**3.ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З КУРСУ**

**4.МЕТОДИ НАВЧАННЯ**

**5.МЕТОДИ КОНТРОЛЮ**

**6.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

**7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**8.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

## 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ВИВЧЕННЮ КУРСУ “ІСТОРІЯ І ФІЛОСОФІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ”

Вивчення курсу «Філософія» передбачає ознайомлення студента із методичним комплексом нормативних документів з дисципліни, що містяться на кафедрі філософії та основ гуманітарного знання. В цих матеріалах викладено зміст і структуру дисципліни, основні завдання, бібліографічний список, методичні рекомендації тощо. Таке ознайомлення дозволить утворити комплексне бачення проблем курсу і побачити можливості його засвоєння.

Робота над курсом потребує засвоєння лекційного матеріалу, а також ознайомлення з літературою, що пропонується в бібліографічному списку. Він складається з двох частин: *Основна література* і *Додаткова література*. Перелік робіт із *першої частини списку* належить до обов'язкових завдань, а тому має бути прочитаний у повному обсязі. Роботи із *другої частини* наведені для полегшення більш ґрунтового вивчення курсу і можуть обиратися студентами для ознайомлення за власним бажанням.

Вивчення дисципліни «Філософія» ґрунтується на знанні студентами як *історії філософії*, так й *історії науки*, що дозволяє адекватно сприймати всі деталі еволюції наукового пізнання.

Студентам слід бачити зв'язок розвитку науки в XIX, XX і XXI століттях із змінюванням ролі і статусу науки в пізнанні і людському житті. В останні десятиліття проблеми наукового пізнання й знання в цілому придбали характер загальнофілософських питань. Технічний і виробничий розвиток також ставить на порядок денний нові теми, що стосуються не тільки екологічної сфери, але й питань самоідентифікації безпосередньо людини. Роль науки й техніки в постіндустріальному світі перетерпіла значні зміни в порівнянні з періодом індустріального розвитку. Зросло значення наукової обґрунтованості рішень у суспільному й професійному розвитку. Необхідною частиною цих проблем є розгляд питань, що стосуються, у першу чергу, наукового поняттєво-термінологічного апарата, способів теоретичної інтерпретації результатів наукових експериментів. Опора на методологічну базу філософської епистемології дозволяє розглянути ці й інші питання даного курсу з необхідним ступенем обґрунтованості.

## 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

**Самостійна робота над курсом «Філософія»** передбачає ознайомлення студента із методичним комплексом нормативних документів з дисципліни, також знайомства із літературою, зазначеною у Бібліографічному списку до курсу..

Починати роботу над певною темою курсу необхідно із знайомства з викладенням її викладачем в лекції, після чого уважно прочитати літературу з розділу *Основна література*. Це можуть бути окремі статті, розділи монографій, першоджерела та ін. Для більш ретельного вивчення проблеми слід звернутися до літератури, зазначеної у розділі *Додаткова література*. Якщо для слушного вибору текстів потрібна консультація викладача, до нього треба звернутися із відповідними запитаннями.

Читаючи вперше текст із незнайомої проблеми, треба уважно фіксувати основні положення, поняття, усвідомлення котрих надасть можливість зрозуміти сутність питання, що розглядається. Якщо зустрічаються незнайомі терміни, їх значення слід з'ясовувати, звертаючись до філософських словників та словників

іноземних мов. Підготовка не означає тільки однократне прочитання слів тексту, а являє собою напружену роботу по витлумаченню цих слів та висловлень з метою переходу від знаків до значень і смислів. Смысл тексту не складається механічно із окремих речень, а є результатом складної синтетичної роботи, що вимагає від студента співвіднесення нового матеріалу із вже відомим, розрізнення нових підходів із вже відомими. Важливо розуміти, на яких підставах виникає проблема, що розглядається, виходячи з яких засад автор її вирішує, чим відрізняється позиція цього автора від інших.

Треба обов'язково досягати цілісності розуміння тексту, синтезувати окремі положення в єдину смислову систему, що стає можливим тільки за умов самостійного здійснення всіх процедур розуміння на підставі використання свого попереднього досвіду і запровадження у власну пізнавальну діяльність нових проблем, підходів та поняттєвого апарату.

Результатом має бути усвідомлення змісту проблеми, вміння викладати її сутність, бачити різні питання, що з неї випливають, і відповідати на них, вбачати зв'язок даної проблеми із іншими проблемами дисципліни.

### 3. Теми самостійної роботи з курсу «Філософія»

| №<br>п/п                                                  | Зміст самостійної роботи                                                                           | Кількість<br>годин |
|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 1.                                                        | Проблема классификации наук                                                                        |                    |
| 2.                                                        | Общенаучные проблемы и их динамика в ходе исторического процесса познания                          |                    |
| 3.                                                        | Логико-гносеологические, онтологические и аксиологические проблемы современной науки               |                    |
| 4.                                                        | . Свобода научного поиска и ответственности ученого за выбор методов исследования и его результаты |                    |
| 5.                                                        | Философские проблемы естественных, точных, технических, социальных и гуманитарных наук             |                    |
| 6.                                                        | Научное познание и инженерия: общее и особенное                                                    |                    |
| 7.                                                        | Технические науки: фундаментальные и прикладные. Структура технической теории                      |                    |
| 8.                                                        | Соотношение философии техники (Э.Капп, Ф.Бон, П.К.Энгельмейер) и философии науки                   |                    |
| 9.                                                        | Кризис традиционной инженерии и проблемы новой технической стратегии                               |                    |
| <b>УСЬОГО ГОДИН НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ<br/>З ДИСЦИПЛІНИ</b> |                                                                                                    |                    |

### 4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У відповідності з характером пізнавальної діяльності студентів по засвоєнню змісту дисципліни «Філософія» використовуються різноманітні методи навчання:

#### 1. При проведенні лекційних занять:

- а) репродуктивні;
- б) пояснювально-ілюстративні;
- в) аналіз конкретних проблемних ситуацій з виділенням історичних етапів її вирішення;
- г) проблемна лекція.

При проведенні репродуктивно організованої лекції викладач спирається на знання студентів, які вони отримали при вивченні попередніх дисциплін.

З метою більш глибокого засвоєння і запам'ятовування інформації репродуктивний метод доповняється використанням пояснювально-ілюстративних матеріалів (зразки обладнання, слайди, плакати і малюнки).

Аналіз конкретних проблемних ситуацій і проблемні лекції сприяють розвитку творчого мислення студентів, стимулюють і підвищують інтерес до занять, активізують та загострюють сприймання навчального матеріалу. Аналізу конкретних ситуацій і проблемним лекціям як нетрадиційного методу навчання властиві: наявність складної задачі чи проблеми, формулювання викладачем контрольних запитань з даної проблеми, обговорення можливих варіантів її вирішення.

2. При проведенні практичних занять використовуються репродуктивні методи, особливістю яких є те, що у ході їх застосування студенти використовують за зразком знання, які вони засвоїли під час лекційних занять.

Репродуктивні вправи розрахункового характеру підвищують ефективність придбання практичних умінь і навичок, так як перетворення знань у навички вимагають багаторазових дій за зразком.

## **5.МЕТОДИ КОНТРОЛЮ**

При викладанні навчальної дисципліни «Філософія» використовуються такі методи контролю:

1. Поточне опитування з усіх тем усіх змістових модулів програми.
2. Оцінка якості і своєчасності виконання СРС і індивідуального завдання, яке відноситься до відповідної теми.
3. Два письмових модульних контролів – МК1 і МК2, що проводяться згідно з графіком навчального процесу.

Максимальна кількість балів, які студент може отримати з кожної теми показана в таблиці у підрозділі 12.1 «Приклад розподілу балів, які отримують студенти при семестровій атестації на підставі результатів двох модульних контролів» програми дисципліни. Максимальна сумарна кількість балів, які студент може отримати при поточному тестуванні або опитуванні складає 15 балів за темами залікового модулю МК1 і 15 балів за темами залікового модулю МК2.

Максимальна кількість балів, які студент може отримати при виконанні письмової частини залікових модулів МК1 і МК2 складає 35 балів з кожного модулю.

Підсумкова семестрова оцінка з дисципліни за шкалами ECTS і національною виставляється на підставі сумарної кількості балів, які набрав студент у відповідності до таблиці «Шкала оцінювання: національна та ECTS» підрозділу 12 програми дисципліни.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS                    | Оцінка за національною шкалою                              |                                                             |
|----------------------------------------------|--------------------------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|                                              |                                | Для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики         | Для заліку                                                  |
| 90 – 100                                     | <b>A</b>                       | відмінно                                                   | зараховано                                                  |
| 82-89                                        | <b>B</b>                       | добре                                                      |                                                             |
| 74-81                                        | <b>C</b>                       |                                                            |                                                             |
| 64-73                                        | <b>D</b>                       | задовільно                                                 |                                                             |
| 60-63                                        | <b>E</b>                       |                                                            |                                                             |
| 35-59                                        | <b>FX</b>                      | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з можливістю повторного складання             |
| 0-34                                         | <b>F*</b><br>(дивись примітку) | незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни |

**Примітка:** \* - оцінка F виставляється тільки при здачі екзамєну (підсумкового семестрового модульного контролю) комісії.

## 6. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Філософія» відповідає ліцензійним і акредитаційним вимогам, а саме – науково-технічна бібліотека університету має:

- електронний варіант рекомендованої базової літератури;
- електронний варіант допоміжної рекомендованої літератури.

## 7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### Базова

1. Алексеева Л.А., Додонов Р.А., Муза Д.Е. Философия науки и техники. Учебно-методическое пособие. Донецк, 2010.
2. Аль-Ани Н.М. Философия техники: Учебное пособие. СПб., 2005.
3. Батищев Г.С. Введение в диалектику творчества. М., 1997.
4. Бахтин М. К методологии гуманитарных наук // Эстетика словесного творчества. М., 1986.
5. Бердяев Н.А. Человек и машина (Проблема социологии и метафизики техники) // Вопр. филос., № 2, 1989. – С. 147-162.
6. Бернал Дж. Наука в истории общества. М., 1956.
7. Бранский В.П. Философия физики XX в. Итоги и перспективы. СПб., 2003.
8. Вернадский В.И. О науке. Т.1. Научное знание. Научное творчество, Научная мысль. Дубна. 1997.
9. Гайденко В.П., Смирнов Г.А. Западноевропейская наука в средние века М., 1989.
10. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки. Становление и развитие первых научных программ. М., 1980.

11. Гайдено П.П. Эволюция понятия науки. Становление и развитие первых научных программ. М., 1980.
12. Гачев Г.Д. Наука и национальные культуры. Гуманитарный комментарий к естествознанию. Р.-н/Д., 1992.
13. Гейзенберг В. Философия и физика/Интернет-ресурс.
14. Гижа А.В. Интерпретация и смысл (структура понимания гуманитарного текста). Харьков, 2005.
15. Гижа А.В. Феномен времени и его интерпретация. Харьков, 2004.
16. Гришунин С.И. Философия науки: Основные концепции и проблемы: Уч. Пособие. М., 2009.
17. Гришунин С.И. Философия науки: Основные концепции и проблемы: Уч. Пособие. М., 2009.
18. Злобин Н. Культурные смыслы науки. М., 1997.
19. Ильин В.В. Теория познания, введение, Общие проблемы. М., 1994.
20. Кезин А.В. Идеалы научности и паранаука//Научные и вненаучные формы мышления. Симпозиум. М., 1996.
21. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. М., 1972.
22. Косарева Л.М. Рождение науки Нового времени из духа культуры. М., 1997.
23. Кузнецова Н.И. Наука в ее истории. М., 1982.
24. Кун Т. Структура научных революций. М., 2001.
25. Лекторский В. А.Эпистемология классическая и неклассическая. М., 2001.
26. Лекторский В.А. Возможна ли интеграция естественных наук и наук о человеке // Наука глазами гуманитария. Отв. ред. В.А. Лекторский. М., 2005.
27. Лекторский В.А. Эпистемология классическая и неклассическая. М., 2001.
28. Лекторский В.А. Научное и вненаучное мышление: скользящая граница//Научные и вненаучные формы мышления. Симпозиум. М., 1996.
29. М.А.Розов История науки и проблема ее рациональной реконструкции // Исторические типы рациональности. Т.1. М., 1995.
30. Мамардашвили М.К. Классические и неклассические идеалы рациональности. Тбилиси, 1984.
31. Марио Бунге. Философия физики/Пер. с англ. Ю.Б. Молчанова. М., 1975.
32. Научные и ненаучные формы мышления. М., 1996.
33. Ниддам Дж. Общество и наука на Востоке и на Западе // Наука о науке. М., 1966.
34. Новиков А.А. Рациональность в ее истоках и утратах // Исторические типы рациональности. Т.1. М., 1995.
35. Общие проблемы познания. Методология естественных и гуманитарных наук: хрестоматия / отв. ред.-сост. Л.А Микешина. М., 2005. – С. 200 (научный факт).
36. Огородников В.П. История и философия науки. Учебное пособие для аспирантов. СПб., 2011.
37. Переслегин С.Б. О соотношении гуманитарного и естественнонаучного познания в междисциплинарных исследованиях // Интернет-ресурс [http://www.igstab.ru/materials/black/Per\\_BalansHumPhys.htm](http://www.igstab.ru/materials/black/Per_BalansHumPhys.htm)
38. Позер Х. Правила как формы мышления. Об истине и конвенциях в науках//Научные и вненаучные формы мышления. Симпозиум. М., 1996.
39. Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.
40. Поппер К. Предположения и опровержения. Рост научного знания. М., 1995.
41. Поппер К. Что такое диалектика? // Вопр. филос. № 1, 1995.
42. Поппер К.Р. Логика социальных наук // Эволюционная эпистемология и логика социальных наук: Карл Поппер и его критики. М., 2000.
43. Рожанский И.Д. Античная наука. М., 1980.
44. Степин В.С. Наука. Философский словарь. М., 2001.

45. Степин В.С., Кузнецова Л.Ф. Научная картина мира в культуре техногенной цивилизации. М., 1994.
46. Степин В.С. Философская антропология и философия науки. М., 1992.
47. Степин В.С. Основания науки и их социокультурная размерность//Научные и вненаучные формы мышления. Симпозиум. М., 1996.
48. Степин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. М., 1999.
49. Тарасов Ю.Н. Философия науки: общие проблемы. Воронеж, 2006.
50. Теоретическое и эмпирическое в современном научном познании/Сб. статей. М., 1984.
51. Уайтхед А. Наука и современный мир // Уайтхед А. Избранные работы по философии. М., 1990. С.56-271.
52. Фейнберг Е.Л. Две культуры: Интуиция и логика в искусстве и науке. М., 1992.
53. Философия техники. История и современность/ Сост. Горохов В.Г. М., 1997.
54. Хайдеггер М. Вопрос о технике // Новая технократическая волна на Западе. М., 1986.
55. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе. М., 1986.
56. Холтон Дж. Что такое «антинаука»?//Вопр. филос. № 2, 1992.
57. Хьюбнер К. Прогресс от мифа, через логос, к науке. Вопрос теории науки //Научные и вненаучные формы мышления. Симпозиум. М., 1996.
58. Чудинов Природа научной истины. М., 1977.
59. Швырев В.С. Рациональность в спектре ее возможностей // Исторические типы рациональности. Т.1. М., 1995.
60. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. М., 2009. / [http://epistemology\\_of\\_science.academic.ru/](http://epistemology_of_science.academic.ru/)

### Допоміжна

61. Абдеев, Р.Ф. Философия информационной цивилизации. – М.: Мысль, 1994..
62. Алексеев П.В. Философия: учебник / П.В. Алексеев, А.В. Панин. – М.: Гардарики, 1999. - Раздел 3. Философия бытия (онтология). - Глава 17-18. – С. 387-499.
63. Спиркин А.Г. Философия: учебник / А.Г. Спиркин. – М.: Гардарики, 1999. – Раздел 2. Основы общей философии. – Глава 9. Учение о бытии. – М., 1999. – С.242 – 336.
64. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста / В.И. Вернадский. – М. : Наука, 1988.–С. 99 –112.
65. Карнап Р. Философские основания физики / Р. Карнап. – М. : Прогресс, 1971.
66. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ / И. Лакатос. – М.: Наука, 1995.
67. Медоуз Д. Пределы роста / Д. Медоуз. – М.: Просвещение, 1991.
68. Пуанкаре, А. О науке / А. Пуанкаре. – М.: Наука, 1983.
69. Поппер, К. Логика и рост научного знания / К. Поппер. – М. : Прогресс, 1983.
70. Традиции и революции в истории науки. – М., 1991.

### Інтернет-ресурси

[http://philosophy.ru/library/catalog\\_alphabet\\_rus.html](http://philosophy.ru/library/catalog_alphabet_rus.html) -электронная библиотека Института философии РАН

[http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic\\_new\\_philosophy/318](http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_new_philosophy/318) -новейший философский словарь

<http://iph.ras.ru/page52248384.htm> -текстовые ресурсы (библиотеки, журналы) Института философии РАН  
<http://www.philos.msu.ru/library.php> - Библиотека философского факультета МГУ им. М.В. Ломоносова  
<http://filnauk.ru/> - сайт, посвященный философии науки. Содержит все необходимое.

## **8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

При викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційні ресурси науково-технічної бібліотеки університету і кафедри філософії, що передбачає:

- використання студентами комп'ютерного класу відкритого типу для роботи в мережі Інтернет з пошуку нової інформації за темами дисципліни;
- використання студентами електронного ресурсу з електронним каталогом науково-технічної бібліотеки університету при самостійній роботі і виконанні індивідуальних завдань;
- використання інформації, що отримана у рамках міжнародного співробітництва кафедри з інститутом механічних процесів дискретних матеріалів Гамбургського технологічного університету.